

T.C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : B.02.0.KKG.0.10/101-774 / 783

Ankara

20/2/2004

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ulaştırma Bakanlığı'na hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'na 22/1/2004 tarihinde kararlaştırılan "Türk Ticaret Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.


Recep Tayyip ERDOĞAN
Başbakan

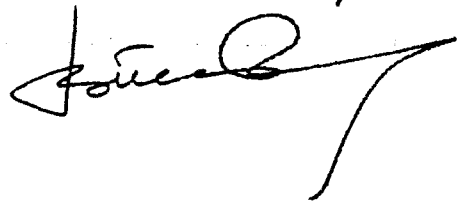
Eki :

- 1- Kanun Tasarısı
- 2- Gerekçe (Genel-Madde)

-Hizmet

-Sıra: Ticaret Bakanlığı
Tic. Kanun. B.02.0.10/101-774
26.2.2004 1/761

MAİN  15/3.



GENEL GEREKÇE

Bilindiği üzere 1957 yılından beri, yaklaşık 45 yıldır yürürlükte olan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu, özellikle denizcilik sektörünü ilgilendirilen “Deniz Ticareti” başlıklı Dördüncü Kitabı ile günün koşullarına hizmet vermekten uzak kalmıştır. Dünyadaki denizciliğin, deniz teknolojisinin, deniz ticaretinin gelişmesine paralel olarak ülkemiz denizcilik sektöründe de benzer gelişmeler meydana gelmiş ve bu gelişmeyle oluşan fiili durum mevcut hukuki alt yapı ile karşılanamaz hale gelmiş, bu sebeple de denizcilik yatırımları denizciliğin muhtelif alanlarına yayılamamıştır. Hukuki boşluk nedeniyle, yapılmış yatırımların kayıt altına alınması ve uluslararası alanda ülkemizin denizcilik otoritesi olan Denizcilik Müsteşarlığınca gerçekçi bir denetimi mümkün olmamıştır. Denizcilik sektörünün doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen diğer sektörlerin hukuki alt yapılarını günün şartlarına uygun hale getirdikleri ve sektörel büyüme çerçevesinde hızlı bir ivme kazandıkları halde, bu sektörlerle etkileşim içinde bulunan denizcilik sektörü, temel mevzuatı olan Türk Ticaret Kanununda gerekli iyileştirmeleri zamanında yapamadığı için arzu edildiği oranlarda gelişme trendi yakalayamamıştır.

Tasarı ile, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun;

- 1) 823 ve 824 üncü maddeleri değiştirilmek suretiyle, Türk Bayrağı çekebilme şartlarında değişiklik yapılarak yabancı sermayeyi teşvik ve sermaye piyasası mevzuatına uygunluk sağlanmış, geçici olarak Türk Bayrağı çekme süresi kaldırılarak, sözleşme süresi ne olursa olsun iki yılda bir şartların devamının ispatı hükmü getirilmiş,
- 2) 851 inci maddede yapılan değişiklik ile; geminin sicilden terkini sebepleri arasına, geminin yurt dışında cebri icra yoluyla bir yabancıya satılması ilave edilmiş,
- 3) 939 üncü maddesinin değiştirilmesi suretiyle, Maliye Bakanlığından izin alınmaksızın yabancı para üzerinden gemi ipoteği tesisi imkanı sağlanmış,
- 4) 1245 inci maddesinde yapılan değişiklikle, yurt içi cebri icra satışlarının sonuçlarına paralel olarak yurt dışında geminin cebri icra yoluyla satılması halinde de gemi alacaklılarının gemi üzerindeki rehin haklarının kalkması hükmü getirilmiştir.

Böylece, bugüne kadarki uygulamalarda tespit edilen çelişki ve engellerin ortadan kaldırılması, kamu yararına uygun uygulamalarla sicillere tescil ve hakların korunması çerçevesinde denizcilik sektörünün önünün açılarak deniz ticaret filomuzun güçlendirilmesi, sektörel anlamda denizcilik sektörü ile doğrudan veya dolaylı olarak etkileşim içinde olan diğer sektörlerle mevzuat yönünden paralellik kurulması amaçlanmıştır.



MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Türk Ticaret Kanununun Türk Bayrağı çekme hakkı ve mükellefiyetini düzenleyen 823 üncü maddesi, zaman içinde ihtiva ettiği hükümler bakımından uygulamada yetersiz kalmış ve Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yürürlüğe konulan diğer yasal düzenlemelere paralel olarak madde metninde gerekli değişiklikler yapılamadığından Türk Bayrağı çekebilme yönünden günün şartlarının gerisinde kalmıştır.

Bu madde ile; Türk Ticaret Kanununun 823 üncü maddesinde değişiklik yapmak suretiyle, müşterek veya iştirak halinde mülkiyete konu gemilerde, ortaklık paylarının bir bölümünün kanun gereği veya satış yoluyla yabancılara geçmesi halinde, pay çokluğu Türk vatandaşlarında kalmak şartıyla Türk gemisi niteliğini kaybetmemesi, böylelikle azlık hisselerinin veraset, cebri satış, şirket hisselerinin devri ve benzeri gibi nedenlerle yabancılara geçmesi halinde geminin Türk Bayrağından çıkması ve dolayısıyla sicilden silinmesinin engellenmesi, Türk deniz ticaret filosunun bu yolla azalmasının önüne geçilmesi, yabancı sermayeyi teşvik mevzuatı ile paralellik sağlanması ve Türk ticaret filosunun yabancı sermayeden yararlanması amaçlanmıştır.

Ayrıca yapılan başka bir değişiklik ile de, sermaye piyasası mevzuatı ile paralellik kurulması amaçlanmıştır. Halihazırda gemi sahibi olan anonim şirketlerin gemilerinin Türk gemisi sayılabilişinin bir şartı da hisse senetlerinin tamamının nama yazılı olmasıdır. Bu durumda, hisselerinin bir bölümünü halka arz etmek isteyen sektör şirketleri, halka arz edecekleri hisse senetlerini hamiline yazılı hale getirdiklerinde, bu şirketlerin sahip oldukları gemilerin Türk Bayrağı altında ve dolayısıyla gemi sicilinde tutulmaları mümkün olmamaktadır. Bu durumda şirketler ya halka açılmayacaklar, ya da açılışları bile gemilerini milli gemi siciline kaydettiremeyecekleri için yabancı bayrak altında çalıştıracaklardır. Hiç değilse azlık hisselerinin hamiline yazılı olması imkanı getirilerek, hisselerin %49'una kadar olan kısmının halka arz edilebilmesi imkanı getirilmiştir.

Madde 2- Türk Ticaret Kanununun 824 üncü maddesi bayrak çekme hakkının istisnalarını düzenlemiş, geçici süreli bayraktan çıkma ve Türk Bayrağı çekme hususunda idarenin iznini aramıştır. Bu madde ile 824 üncü maddede değişiklik yapılarak öncelikle ülkemiz denizcilik otoritesi olarak Denizcilik Müsteşarlığına verilen bayrak izinlerinin, Kanuna da işlenerek izin verecek idarenin açıkça belirlenmesi amaçlanmıştır. Diğer yandan 824 üncü maddenin ikinci fıkrasında yer alan en çok iki yıl olan Türk Bayrağı çekme izninde süre kaldırılmış ve ancak bunun yerine iki yılda bir şartların devam edip etmediğinin hak sahibince ispat edilmesi şartı getirilmiştir. Böylelikle uygulamada iki yıllık süre nedeniyle ortaya çıkan sorunlar giderilmiş olacak, işin ve hizmetin niteliğine göre taraflar arasında daha uzun süreli kiralama sözleşmeleri yapılabilecek, her iki yılda bir sözleşme yenilenmesi ve yeniden izin alınması gibi akdi ve bürokratik zorunluluklar bertaraf edilerek sözleşme serbestisi de sağlanmış olacaktır.

Madde 3- Türk Ticaret Kanununun 851 inci maddesi mevcut haliyle gemi sicilinden terkin şartlarını düzenlemiştir. Yurt dışında cebri icra yoluyla satış hali madde hükmünde yer almadığından, bu şekilde yapılan satış sonucu geminin bir yabancıya mülkiyetine geçmesi halinde bile sicilden terkin mümkün olmamaktadır. Halbuki cebri icra, bir devletin egemenlik ve hükümlerlik haklarının kullanılmasının doğrudan bir sonucu olup, devletler özel hukuku

ilkelerine göre yeni bir hukuki statü tesis eden bu gibi hukuki tasarruflar, hukuki geçerliğini yapıldığı yer hukukundan alır. Dolayısıyla cebri icra ile tesis edilen yeni hukuki durum, başka bir devletin müdahalesini gerektirmeksizin veya başka bir devlet tarafından tanınmasına bağlı olmaksızın hukuki etkisini doğurur. Bu nedenle, geminin yabancı bir ülkede cebri icra yoluyla satışı sonucu mülkiyetin yabancıya geçtiğinin ispatı halinde geminin Türk gemi sicilindeki kaydının başkaca bir şart aranmaksızın terkin edilmesi gerekir. Kaldı ki, kanuni bir sebepten dolayı ortaya çıkan bir sonucun alacaklı yönünden yurt içi veya yurt dışında da aynı neticeyi doğurması, çelişkinin giderilmesi bakımından gereklidir.

Gemiler ekonomik olarak yüksek değere sahip olduğundan, inşası, satın alınması ve tadilatı büyük mali kaynak gerektirmektedir. Denizcilik sektöründe bu kadar büyük mali yükü kendi öz kaynaklarından karşılayabilecek firma sayısının çok az olması ve ulusal bankalardan kredi temininin ilgili mevzuat ve bankaların kredi kullandırma ilkeleri gereği uzun ve meşakkatli bir yöntem olması nedeniyle krediyi yabancı kredi kuruluşlarından temin etmek yegane yol olmaktadır. Kredi veren yabancı kuruluş, gemi üzerine ipotek tesis ettirdiğinden, kredinin geri dönmemesi durumunda, ipotegin cebri icra yoluyla paraya çevrilmesini talep etmektedir. Ancak, geminin yurt dışında olduğu ve bulunduğu yerde satışının yapıldığı zaman 851 inci madde hükmü gereğince gemi sicilinden terkin edilemeyeceği için, alacağın temini zora girmekte, bu hüküm mevcut olduğu sürece yabancı finans kuruluşları kredi vermekte zorluklar çıkarmakta ve dolaylı olarak deniz ticaret filomuzun gelişmesi önlenmektedir.

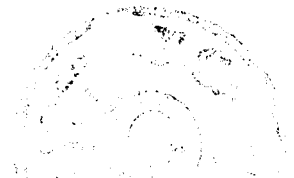
Madde ile, yukarıda izah edildiği üzere yaşanan zorlukların giderilmesi amacıyla, yurt dışında cebri icra satışlarında geminin yabancıya satışı halinde geminin sicilden silinmesi imkanı getirilmiştir.

Madde 4- Denizcilik sektöründe ülkemizde ve Dünyada umumiyetle kullanılan para birimi Amerikan Dolarıdır. Sektörün finans kaynağı genellikle yurt dışından sağlandığı için, krediler karşılığı konulan ipotekler de yabancı para üzerinden olmaktadır. Ülkemiz finans ve kambiyo alanında son yıllarda büyük gelişme ve serbesti sağlandığı da bilinmektedir. Yabancı paraların rahatça dolaşımının sağlandığı bir ortamda, hala yabancı para üzerinden ipotek koydurmak için izin alınması bürokratik işlemleri artırdığı gibi, acil kredi taleplerinin karşılanmasında engel yaratmaktadır.

Bu madde ile, Maliye Bakanlığının izni kaldırılmış ve serbestçe yabancı para üzerinden ipotek konulabilmesi imkanı getirilmiştir. Ancak, ipotek mevzuatına uygun olarak derecelendirme sistemine göre, yabancı para ipoteklerinin ayrı bir derecede gösterilmesi ve böylelikle aynı derecede birden fazla para birimi üzerinden konulmuş ipoteklerin, paraya çevrilme aşamasında ortaya çıkabilecek sorunların önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Madde 5- Türk Ticaret Kanununun 1245 inci maddesi, gemi alacaklılarının gemi üzerindeki (ipotek dahil) rehin hakkının geminin Türkiye dışında cebri icra yoluyla satılması halinde ne olacağı konusunda bir düzenleme getirmemiştir.

Halbuki cebri icra yoluyla satışlarda, geminin Türk gemi sicilindeki kaydının başkaca bir şart aranmaksızın terkin edilmesi gerekir. Kaldı ki, kanuni bir sebepten dolayı ortaya çıkan bir sonucun alacaklı yönünden yurt içi veya yurt dışında da aynı neticeyi doğurması, çelişkinin giderilmesi bakımından gereklidir. Ancak, gemi üzerinde başka bir rehin hakkı varsa, rehinli alacağının terkine muvafakat etmesi gereklidir.



Bu madde ile, yukarıda izah edildiği üzere, yurt içi cebri icra yoluyla satışlarda olduğu gibi geminin yurt dışında da cebri icra yoluyla satılması halinde gemi üzerindeki rehin haklarının kalkması yönünde değişiklik yapılmış, ancak rehinli alacaklının terkine muvafakat verebilmesini temin amacıyla satışın, ülke genelinde dağıtımı yapılan iki gazetede ilan yoluyla tebliği yapılmak suretiyle bilinen ve bilinmeyen rehinli alacaklılara bildirilmesi hükmü getirilmiştir.

Madde 6- Yürürlük maddesidir.

Madde 7- Yürütme maddesidir.



TÜRK TİCARET KANUNUNUN BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ HAKKINDA KANUN TASARISI

Madde 1- 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 823 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 823- Her Türk gemisi Türk Bayrağı çeker.

Yalnız Türk vatandaşlarının malı olan gemi Türk gemisidir.

Birlikte mülkiyet esaslarına göre birden fazla kişilere ait olan gemiler, pay çokluğunun Türk vatandaşlarına ait olması şartıyla Türk gemisi sayılırlar.

Türk kanunları uyarınca kurulup da;

1. Tüzel kişiliği haiz olan teşekkül, müessese, dernek ve vakıfların malı olan gemiler idare organını teşkil eden kişilerin çoğunluğu Türk vatandaşı olmak,

2. Türk ticaret şirketlerinin malı olan gemiler, şirketi idare ve temsil etmeye yetkili ortakların çoğunluğu Türk vatandaşı olmak ve şirket sözleşmesine göre oy çoğunluğu Türk ortaklarda bulunmak, anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde ayrıca payların çokluğunun nama yazılı ve bir başkasına devri şirket yönetim kurulunun iznine bağlı bulunmak,

şartıyla Türk gemisi sayılırlar.

Türk ticaret siciline tescil edilen donatma iştiraklerinin malı olan gemiler; paylarının yarısından fazlası Türklere ait ve iştiraki idare ve temsil etmeye yetkili müşterek donatanların çoğunluğu Türk vatandaşı olmak kaydıyla Türk gemisi sayılırlar.”

Madde 2- 6762 sayılı Kanunun 824 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

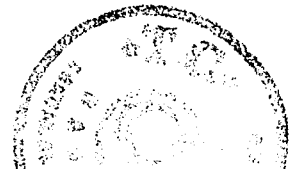
“Madde 824- Bir Türk gemisi, 823 üncü maddede yazılı niteliklere sahip olmayan kişilere en az bir yıl süreyle kendi namına işletilmek üzere bırakılmış olursa, malikin talebi üzerine Denizcilik Müsteşarlığı en çok iki yıl süreyle geminin yabancı bayrak çekmesine o memleket kanunları müsaıt olmak kaydıyla izin verebilir. Bu izin bitmedikçe veya kanuni sebeplerle geri alınmadıkça gemi Türk Bayrağı çekemez.

Türk gemisi olmayan bir gemi, 823 üncü maddede yazılı niteliklere sahip olan kişilere en az bir yıl süreyle kendi namına işletilmek üzere bırakılmış olursa, malikin muvafakati alınmış olmak, Türk mevzuatının kaptan ve gemi zabitleri hakkındaki hükümlerine riayet olunmak, yabancı kanunda da bunu engelleyen bir hüküm bulunmamak şartıyla Denizcilik Müsteşarlığı geminin bırakma süresince Türk Bayrağı çekmesine izin verebilir. Şu kadar ki; izin alan kişi her iki yılda bir izin için gerekli şartların mevcudiyetini sürdürdüğünü ispatlamakla yükümlüdür.

Bu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen gemiler, Denizcilik Müsteşarlığınca tutulacak hususi bir sicile kaydolunur.”

Madde 3- 6762 sayılı Kanunun 851 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Gemi, kurtarılamayacak şekilde batar veya tamir kabul etmez hale gelir yahut yurt dışında cebri icra yolu ile bir yabancıya satılarak veya başka bir surette Türk Bayrağı çekme hakkını zayi ederse, talep üzerine sicilden kaydı terkin olunur.”



Madde 4- 6762 sayılı Kanunun 939 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 939 Yabancı para üzerinden gemi ipoteği tesis olunabilir. Ancak, aynı derecede birden fazla para türü kullanılarak gemi ipoteği tesis edilemez. Yabancı veya Türk parası karşılıklarının hesabında, hesap günündeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının döviz alış kuru esas alınır."

Madde 5- 6762 sayılı Kanunun 1245 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Geminin;

1. Yurt içinde veya ülke genelinde dağıtımı yapılan iki ayrı gazetede üç gün ara ile iki kez ilanen tebligat yapılmak suretiyle gemi alacaklılarının satıştan haberdar edilmeleri kaydıyla yurt dışında cebri icra yoluyla,

2. Kaptan tarafından 990 inci madde hükmü gereğince kanuni yetkisine dayanarak zorunlu hallerde,

satılması durumunda, gemi alacaklılarının gemi üzerindeki rehin hakları kalkar. Satış bedeli, alıcı tarafından henüz ödenmediği veya kaptanın yahut acentenin elinde bulunduğu müddetçe gemi alacaklıları için gemi yerine geçer."



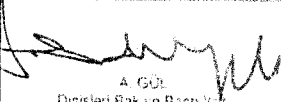
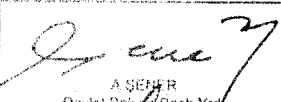
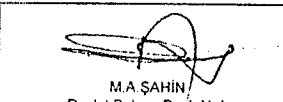
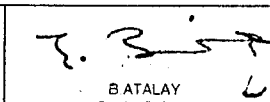
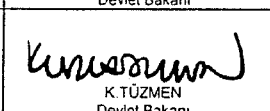
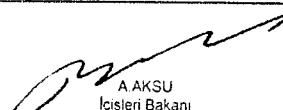
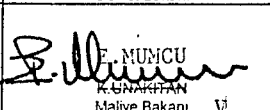
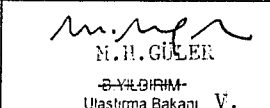
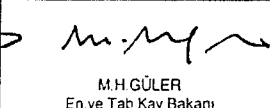
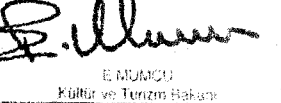
T/ 618

Madde 6 - Bu Kanun yayını tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 7 - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

134

RECEP TAYYİP ERDOĞAN
BAŞBAKAN

 A. GÖL Dışişleri Bak ve Başv Yrd	 A. ŞENER Devlet Bak ve Başv Yrd	 M.A.ŞAHİN Devlet Bak ve Başv Yrd	 B. ATALAY Devlet Bakanı
 B. ATALAY A.BAKARI Devlet Bakanı	 M.A.DİN Devlet Bakanı	 G.AKŞİT Devlet Bakanı	 K.TÜZMEN Devlet Bakanı
 Ç.ÇEKİR Adalet Bakanı	 M.V.GONÜL Millî Savunma Bakanı	 A.AKSU İçişleri Bakanı	 E.MUMCU R.KARAHAN Maliye Bakanı V.
 H.CELİK Millî Eğitim Bakanı	 M.ARSU --- ZERREZEN --- Barındırılık ve İskan Bakanı V.	 RAKDAĞ Sağlık Bakanı	 N.H.GÜLER --- YILDIRIM --- Ulaştırma Bakanı V.
 S.GÜÇLÜ Tarım ve Köylüleri Bakanı	 M.BAŞESGİOĞLU Çalışma ve Sos. Güven. Bakanı	 A.COŞKUN Sanayi ve Ticaret Bakanı	 M.H.GÜLER En. ve Tab. Kay. Bakanı
 E.MUMCU Kültür ve Turizm Bakanı	 Ö.FEPE Çevre ve Orman Bakanı		